

Zekât ve Oruç Hakkında Veciz İki Risale

Türkçe

تركي

رسالتان موجزتان في الزكاة والصيام

Saygıdeğer Âlim
Abdulazîz b. Abdillâh b. Bâz -rahimehullah-
(Allah Teâlâ ona rahmet etsin)

رِسَالَتَانِ مُوجَزَتَانِ فِي الزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ

Zekât ve Oruç Hakkında Veciz İki Risale

سَمَاحَةُ الشَّيْخِ

عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَازٍ

رَحِمَهُ اللَّهُ

Saygıdeğer Âlim

Abdulazîz b. Abdillâh b. Bâz -rahimehullah-

(Allah Teâlâ ona rahmet etsin)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Zekât ve Oruç Hakkında Veciz İki Risale

Saygıdeğer Âlim

Abdulazîz b. Abdillâh b. Bâz -rahimehullah-

(Allah Teâlâ ona rahmet etsin)

Birinci Risale

Zekât Hakkında Önemli Bir Araştırma

Bismillâhirrahmânirrahîm

Hamt yalnızca Allah'a mahsustur, salat ve selam kendisinden sonra peygamber gelmeyecek olan Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, ailesinin ve ashabının üzerine olsun. Bundan sonra:

Bu satırları yazmama vesile olan şey, birçok Müslümanın gereği gibi yerine getirmediği zekât farızasını hatırlatmak ve bu konuda nasihatte bulunma arzusudur. Oysa zekât, büyük bir öneme sahiptir ve İslam'ın beş temel esasından biridir. Bu esaslar olmadan İslam binası sağlam bir şekilde ayakta duramaz. Nitekim Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«بُئِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ».

«İslam beş temel üzerine bina edilmiştir; Allah'tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekâtı vermek, ramazan orucunu tutmak ve hacca gitmek.» Sahihliği hususunda ittifak edilmiştir.

Zekât vermek Müslümanların üzerine farz olan İslam'ın en açık ve en güzel özelliklerinden biridir. Faydalarının çok olması sebebiyle Müminler, zekâta büyük önem gösterirler. Fakir Müslümanların zekâta olan ihtiyacı büyüktür.

Zekâtın bir diğer faydası ise; zengin ile fakir arasındaki sevgi bağlarını güçlendirmek de vardır. Zira insan fitratı, kendisine iyilik yapanı sevmeye meyillidir.

Zekâtın bir diğer faydası ise; nefsin arındırılması, tezkiye edilmesidir. Kişiyi cimrilik ve bencillik gibi kötü ahlaktan uzaklaştırır. Zira Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ bu manayı şu ayetle ifade etmiştir:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا...﴾

(Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka

(zekât) al.) [Tevbe Suresi: 103. Ayet]

Zekâtın bir diğer faydası ise; Müslümanı cömertlik, eli açıklık ve ihtiyaç sahiplerine karşı şefkat gibi güzel hasletlere alıştırmasıdır.

Zekâtın bir diğer faydası ise; Allah'tan bereket, artış ve verilen malın yerine konulmasını talep etmek de vardır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

(Allah yolunda her ne harcarsanız, Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.) [Sebe' Suresi: 39. Ayet]. Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- sahih hadiste şöyle buyurmuştur: Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

«يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ نُنْفِقْ عَلَيْكَ...».

«Ey âdemoğlu! Sen infak et ki, ben de sana infak edeyim.» Ve zekâtın daha birçok faydaları vardır.

Zekât vermede cimrilik edenlere veya ihmalkârlık gösterenlere karşı şiddetli bir tehditte bulunulmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِينَ يَكْزُرُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ

وُظْهِرُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْذِبُونَ ﴿٣٥﴾

(Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele! 34

Bunlar Cehennem ateşinde kızdırıldığı gün, alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanacak; "Bu kendiniz için biriktirdiğinizdir, biriktirdiğinizi tadın!" denecektir.) [Tevbe Suresi: 34, 35. Ayetler] Zekâtı ödenmeyen her mal, sahibine kıyamet günü azap edilecek bir hazinedir. Bunu Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu sahih hadis-i şerifi ifade etmektedir:

«مَا مِنْ صَاحِبٍ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارٍ جَهَنَّمَ فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيَرَى سَبِيلَهُ: إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ.»

«Zekâtı verilmeyen her altın ve gümüş, kıyamet günü ateşte kızdırılarak levhalar haline getirilir. Sahibinin yanları, alını ve sırtı bunlarla dağlanır. Bu levhalar soğudukça, süresi elli bin sene olan bir günde kullar arasında hüküm verilmeye kadar sahibine azap için tekrar kızdırılır. Neticede kişi, yolunun ya Cennet'e ya da Cehennem'e çıktığını görür.»

Daha sonra Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- deve, sığır ve koyun sahibi olup onların zekâtını vermeyen kimseden söz etti ve kıyamet günü bunlardan dolayı azap göreceğini haber verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak gelen bir hadiste o şöyle buyurmuştur:

«مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ رَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِلَهْزِمَتَيْهِ (يَعْنِي شِدْقَيْهِ)، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالِكَ، أَنَا كَنْزُكَ»، ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا ءَاتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ حَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ...﴾

«Her kim; Allah kendisine mal verir de o malın zekâtını vermezse, kıyamet gününde zekâtı verilmeyen o mal, sahibi için çok zehirli bir yılan şekline dönüşür! Bu yılanın iki gözü üstünde de iki nokta vardır! Bu azgın yılan kıyamet gününde mal sahibinin boynuna gerdanlık yapılır! Sonra yılan ağzı ile sahibinin çenesini iki tarafından yakalar! Sonra; ben senin çok sevdiğin malınım, ben senin hazinenim der!» Sonra Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- Allah Teâlâ'nın şu ayetini okumuştur: (Allah'ın kendilerine lütfundan verdiği nimetlerde cimrilik edenler, bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar, aksine bu onlar için

şeridir. Cimrilik ettikleri şey kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır.) [Âl-i İmrân Suresi: 180. Ayet].

Zekâtın, şu dört sınıf maldan verilmesi farzdır: Topraktan yetişen ekin ve meyveler, otlayan küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar, altın-gümüş ve ticaret malları.

Bu dört sınıf malın, her birinin belli bir nisap miktarı vardır ve bu miktardan az olursa zekât düşmez. Hububat ve meyvelerde nisap miktarı beş (5) vesktir ve bir vesk ise: Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sâ'ına göre altmış (60) sâ'dır. Hurma, kuru üzüm, buğday, pirinç, arpa ve benzeri ürünlerde, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sâ'ına göre üç yüz (300) sâ' eder. Bir sâ da normal bir kişinin iki eliyle dört avuç miktarıdır.

Eğer hurmalık ve ekinler yağmur, akarsu, pınar ve benzeri doğal yollarla masraf yapılmadan sulanıyor ise bu durumda onda bir zekât verilmesi farzdır.

Ancak sulama işlemi masraf ve zahmet gerektiriyorsa örneğin, su kuyularından hayvanlar yardımı ile çekilerek, su motorları ve benzeri araçlarla yapılmışsa, bu durumda zekât verilmesi gereken miktar onda birin yarısıdır (yani yirmide birdir). Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak bu şekilde aktarılmıştır.

Merada otlayarak beslenen deve, sığır, koyun gibi hayvanların nisap miktarları ise, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den gelen sahih hadislerde ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Bu konuda bilgi sahibi olmak isteyen kimse, ilim ehline sorarak öğrenebilir. Eğer amacımız özet olmasaydı, faydalı olması için konunun tamamını zikrederdik.

Gümüşün nisap miktarı yüz kırk miskâldır. Bu miktar Suudi Arabistan gümüş dirhemi ile elli altı riyaldir.

Altının nisap miktarı yirmi miskâldır. Bu miktar, Suudi Arabistan altın lirasıyla on bir tam lira ve 3/7 liradır. Gram cinsinden ise doksan iki gramdır. Altın ve gümüşten bu nisap miktarına sahip olan ve üzerinden bir hicri yıl geçen kimsenin, bunlardan zekât olarak onda birin dörtte biri (%2,5) vermesi gerekir.

Kâr, asıl mala tâbidir; bu yüzden zekât için yeni bir yılın geçmesine gerek yoktur. Aynı şekilde, otlakta (serbestçe) otlayan hayvanların yavruları da asıl mala tâbidir; eğer asıl mal nisap miktarındaysa, onlar için de yeni bir yılın geçmesi gerekmez.

Altın ve gümüş hükmünde olan şeylere, bugün insanların kullandığı kâğıt paralar da dâhildir; ister dirhem, dinar, dolar ya da başka bir isimle anılsın fark etmez. Eğer bu paraların değeri altın veya

gümüşün nisap miktarına ulaşır ve üzerinden bir (hicri) yıl geçerse, zekât vermek farz olur.

Paraya benzer olarak kadınların altından veya gümüşten olan takıları, özellikle nisap miktarına ulaşmış ve üzerinden bir hicri yıl geçmişse, zekâtının verilmesi farz olur. Âlimlerin iki görüşünden en doğru olanına göre, kullanılmak üzere alınmış veya ödünç verilmiş olsa bile üzerine zekât düşer. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in genel ifadesi bunu kapsamaktadır:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ».

«Altın veya gümüş sahibi olup da onun zekâtını vermeyen kimseler için kıyamet günü o altın ve gümüş ateşte kızdırılarak levhalar haline getirilir.»
Zikri geçen hadis bu şekilde devam etmektedir.

Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bir kadının elinde iki altın bilezik görüp şöyle buyurduğu sabittir:

«أَتُعْطِينَ زَكَاةَ هَذَا؟»، قَالَتْ: لَا، قَالَ: «أَيَسُرُّكَ أَنْ يُسَوِّرَكَ اللَّهُ بِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَوَارِينَ مِنْ نَارٍ؟»، فَأَلْقَتْهُمَا، وَقَالَتْ: «هُمَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ».

«Bunun zekâtını veriyor musun?» Kadın: Hayır, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: «Kıyamet gününde Allah'ın onların yerine sana ateşten iki bilezik taktırması hoşuna gider mi?»

deyince, kadın hemen onları çıkarıp Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e uzattı ve şöyle dedi: «O ikisi (iki bilezik) Allah'a ve Rasûlüne aittir.» Ebû Dâvud ve Nesâî tarafından hasen bir isnatla rivayet edilmiştir.

Ümmü Seleme -radiyallahu anha- altın gerdanlık takıyordu, "Ey Allah'ın Rasûlü, bu kolye biriktirilen mal hükmünde midir?" diye sordu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

«مَا بَلَغَ أَنْ يُزَكِّيَ فُزَكِّيَ فَلَيْسَ بِكَزٍّ».

«Zekât verilecek nisaba ulaşmış ve zekâtı verilmiş ise biriktirilip kenz (Allah yolunda harcanmayan) mal değildir.» Buna benzer birçok hadis daha vardır.

Satış için hazırlanan mallara gelince, bunlar yıl sonunda değerleri üzerinden değerlendirilir ve bu değerın kırkta biri (yani %2,5) zekât olarak verilir. Bu malların değeri, satın alma fiyatına eşit olsa da, ondan fazla ya da az olsa da fark etmez. Çünkü Semure -radiyallahu anha-'dan şöyle demiştir:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نُعِدُّهُ لِلْبَيْعِ».

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bize, satmak üzere hazırladığımız şeylerden zekât vermemizi emrederdi." Hadisi Ebû Dâvûd rivayet etmiştir.

Satılık arsalar, binalar, arabalar, su çıkarma makineleri ve satılık diğer mal türleri bunlara dahildir.

Kiraya verilmek üzere hazırlanmış binalara gelince -satış için değil- bunların zekâtı, üzerinden bir yıl geçtikten sonra elde edilen kira gelirinden verilir; bizzat bina için zekât gerekmez, çünkü satışa sunulmuş değildir. Aynı şekilde, kullanılmak için alınan araçlar ya da kiraya verilen arabalar da, eğer satış amacıyla alınmamışlarsa, bunlar için zekât gerekmez; çünkü sahibi onları kullanmak amacıyla satın almıştır.

Eğer taksi sahibinin veya başkasının elinde nisap miktarına ulaşan bir para birikirse ve üzerinden bir yıl geçerse, bu paranın zekâtını vermesi gerekir. Bu parayı geçim için, evlenmek için, bir mülk satın almak için, borç ödemek için ya da başka herhangi bir amaçla biriktirmiş olması fark etmez. Çünkü böyle durumlarda zekâtın farz olduğunu bildiren genel şer'î (dini) deliller bulunmaktadır.

Âlimlerin görüşleri arasında en doğru olanı, yukarıda da belirtildiği gibi borcun zekâta engel olmadığı görüşüdür.

Yetimlerin ve akıl hastalarının mallarında da, eğer nisap miktarına ulaşır ve üzerinden bir hicri yıl geçerse, âlimlerin çoğunluğu göre zekât gerekir. Velileri, yılın tamamlanmasının ardından bu zekâtı

onlar adına niyet ederek vermekle yükümlüdürler. Bu, genel delillere dayanır. Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, Muaz -radiyallahu anh- 'ı Yemen'e gönderdiğinde şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ».

«Allah Teâlâ, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere, kendilerine zekâtı mutlak surette farz kılmıştır.»

Zekât, Allah'a ait bir haktır; onu hak etmeyen kimselere torpil yaparak vermek caiz değildir. Kişinin, zekâtla kendisine bir fayda sağlaması, bir zararı uzaklaştırması, malını koruması ya da kınanmaktan kurtulmak için vermesi de doğru değildir. Aksine, bir Müslüman zekâtını sadece hak eden kimselere, onların gerçekten zekât ehli olmaları sebebiyle vermelidir; başka bir maksatla değil. Bunu gönül hoşnutluğuyla ve Allah için ihlasla yapmalıdır ki sorumluluğu üzerinden kalksın ve büyük bir sevap ile Allah'ın karşılığını hak etsin ve yeri doldurulsun.

Allah -Subhânehû ve Teâlâ-, zekâtın kimlere verileceğini mukaddes kitabında açıklamıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ

وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

(Zekâtlar; Allah'tan bir farz olarak fakirler, yoksullar, onu toplayan memurlar, kalpleri (İslam'a) ısındırılanlar, köleler, borçlular, Allah yolunda (cihad edenler) ve yolda kalanlar içindir. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.) [Tevbe Suresi: 60. Ayet]

Bu yüce ayetin sonunda Allah Teâlâ'nın bu iki yüce isminin (el-Alîm ve el-Hakîm) zikredilmesi, Allah'ın kullarına bir uyarısıdır: Şüphesiz O, kullarının durumlarını en iyi bilendir; sadakayı (zekâtı) kimlerin hak ettiğini, kimlerin hak etmediğini bilir. O, hem şeriatında hem de takdirinde hikmet sahibidir; her şeyi yerli yerince koyar. Hikmetinin bazı yönleri insanlar tarafından anlaşılamasa da, kullar O'nun şeriatına güvenmeli, hükmüne teslim olmalıdırlar.

Allah'tan, bizi ve tüm Müslümanları dininde derin anlayış sahibi kılmasını, kendisiyle olan ilişkimizde samimi olmamızı, razı olacağı şeylerde yarışmamızı ve gazabını gerektiren durumlardan bizi uzak tutmasını dileriz. Şüphesiz O, her şeyi işiten ve (kullarına) çok yakındır!

Allah'ın salat ve selamı Rasûlü Muhammed - sallallahu aleyhi ve sellem-'in, ailesinin ve

ashabının üzerine olsun.

Bilimsel Arařtırmalar

Fetva, Davet ve İrşat M¼d¼rl¼kleri Genel Başkanı

Saygıdeğer âlim Abdulazîz b. Abdullah b. Bâz -
rahimehullah-

İkinci Risale

Ramazan Ayında Oruç Tutmanın ve Gece Namazı Kılmanın Fazileti İle Bazı Kimselerin Gözünden Kaçan Önemli Hükümlerin Açıklanması

Bismillâhirrahmânirrahîm

Abdulaziz b. Abdullah bin Bâz'dan, Müslümanlardan bu kitabı gören herkes için yazılmıştır. Allah beni ve onları imam ehlinin yoluna iletсин, beni ve onları sünneti ve Kur'an'ı anlamaya muvaffak kılsın. Âmin!

Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Bundan sonra: Bu, Ramazan orucunun tutulmasının ve gecelerinde namaz kılmanın faziletiyle, bu ayda salih amellerde yarışmanın fazileti hakkında kısa bir nasihattir. Aynı zamanda bazı kimselere gizli kalabilecek önemli hükümleri açıklamaktadır.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Ramazan ayının gelişini ashabına müjdelediği ve bu ayın gelişinde onlara; rahmet kapılarının ve Cennet kapılarının açıldığını, Cehennem kapılarının

kapandığını ve şeytanların zincire vurulduğunu haber verdiği sabit olmuştur. Ayrıca şöyle buyururdu:

«إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَتُحْتَأَبُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّهِ عِتْقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ».

«Ramazan ayının ilk gecesı gelince, Cennet'in kapıları açılır ve onlardan hiçbirı kapatılmaz. Cehennem'in kapıları kapanır ve onlardan hiçbirı açılmaz. Şeytanlar zincire vurulur ve bir münadi: "Ey hayır isteyen, gel; ey şer isteyen, dur! diye seslenir." Allah'ın Cehennemden azat ettiğı kulları vardır ve bu her gece gerçekleşir.»

Peygamber -aleyhissalatu vesselam- şöyle buyurmuştur:

«جَاءَكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ بَرَكَةٍ، يَغْشَاكُمْ اللَّهُ فِيهِ: فَيَنْزِلُ الرَّحْمَةُ، وَيَحْطُ الْخَطَايَا، وَيَسْتَجِيبُ الدُّعَاءَ، يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ فَيَبْأِي بِكُمْ مَلَائِكَتُهُ؛ فَأَرَوْا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا؛ فَإِنَّ الشَّيْءَ مِنْ حُرْمٍ فِيهِ رَحْمَةُ اللَّهِ».

«Ramazan ayı size geldi. Bu bereket ayı Allah'ın sizi ihsanıyla kapsadığı, rahmet indirdiğı, günahları örttüğü, duaları kabul ettiğı bir aydır. Allah sizin

hayır ve ibadetteki yarışmanıza bakar ve meleklerine karşı sizinle övünür. Allah'a en iyi halinizi gösterin. Asıl bedbaht olan, bu ayda Allah'ın rahmetinden mahrum olan kimsedir.»

Peygamber -aleyhissalatu vesselam- şöyle buyurmuştur:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.»

«Kim iman ederek ve mükâfatını da (Allah'tan) bekleyerek Ramazan ayında oruç tutarsa, o kimsenin geçmiş günahları bağışlanır. Kim iman ederek ve mükâfatını da (Allah'tan) bekleyerek Kadir Gecesi namaz kıalarsa, o kimsenin geçmiş günahları bağışlanır.»

Peygamber -aleyhissalatu vesselam- şöyle buyurmuştur:

«يَقُولُ اللَّهُ: كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ، إِلَّا الصَّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ؛ تَرَكَ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ، وَحُلُوفٌ فِيمَ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ.»

«Yüce Allah buyuruyor ki: Âdemoğlunun her iyi amelinin mükâfatı on katından yedi yüz katına

kadar verilecektir. Ancak oruç hariç. Çünkü oruç benim içindir ve onun mükâfatını ben vereceğim. Şehvetini, yemesini, içmesini benim için terk etti. Oruçlunun iki sevinci vardır: İftar ettiği zamanki sevinci, Rabbine kavuşmanın sevinci. Oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha hoştur.»

Ramazan ayında oruç tutmanın, gece namazı kılmanın ve genel olarak orucun fazileti hakkında pek çok hadis-i şerif bulunmaktadır.

Mümin, Allah'ın kendisine Ramazan ayına ulaşmayı nasip etmesini büyük bir fırsat olarak görmeli ve bunu değerlendirmelidir. Hemen hayırlı amellere yönelmeli, günahlardan sakınmalı, Allah'ın farz kıldığı görevleri yerine getirmede gayretli olmalıdır. Özellikle beş vakit namaz konusunda; çünkü namaz, İslam'ın direğidir ve şehadet kelimesinden sonra en büyük farzdır. Bu nedenle her Müslüman erkek ve kadının, namazlara dikkat etmesi, onları vaktinde, huşû ve tadili erkana uygun eda etmesi gerekir.

Bu namazların en önemli farzlarından biri de, erkekler için, Allah'ın yüceltilmesine ve adının anılmasına izin verdiği Allah'ın evleri olan camilerde cemaatle kılınmasıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّكْعِينَ ﴿٤٣﴾﴾

(Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.)

[Bakara Suresi: 43. Ayet]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾﴾

(Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a gönülden boyun eğerek (huşû ile) huzurunda durun.)

[Bakara Suresi: 238. Ayet]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾﴾

(Gerçekten Müminler kurtuluşa ermiştir. 1

Onlar namazlarında huşû içinde olanlardır.

2)

[Mü'minûn Suresi: 1 ve 2 Ayetler]

Daha sonraki ayetlerde şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَرِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ

يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾﴾

(Onlar ki, Namazlarını titizlikle eda ederler.

İşte asıl vârisler bunlardır. Firdevs Cenneti'ne vâris olacaklar ve orada onlar ebedî kalacaklardır.)

[Mü'minûn Suresi: 9-11 Ayetler]

Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurmuştur:

«الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

«Bizimle onlar (Münafıklar) arasındaki ayırıcı temel unsur namazdır. Kim, namazı terk ederse kâfir olur.»

Namazdan sonra en önemli farz zekât vermektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ۝﴾

(Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na ibadet etmeleri, namazı dosdoğru kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir.)

[Beyyine Suresi: 5. Ayet]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرُّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝﴾

(Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Rasûle itaat edin ki size merhamet edilsin.)

[Nûr Suresi: 56. Ayet].

Allah'ın azim kitabı ve değerli Rasûlünün sünneti, mallarının zekâtını vermeyenlerin kıyamet günü cezalandırılacağını haber vermiştir.

Namaz ve zekâtтан sonra en önemli hususlardan biri Ramazan orucudur. Bu, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hadisinde zikredilen İslam'ın beş şartından biridir.

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ».

«İslam beş temel üzerine bina edilmiştir; Allah'tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekâtı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve (Allah'ın evini) hacetmek.»

Müslüman; orucunu ve gece namazını, Allah'ın kendisine yasakladığı söz ve davranışlardan korumalıdır. Zira orucun gayesi, Allah -Subhânehû ve Teâlâ-'ya itaat etmek, yasaklarına riayet etmek, nefsi hevâsına karşı mücadeleye alıştırmak ve onu Rabbine itaat etmeye yönlendirmektir. Amaç sadece orucu bozan yiyecek, içecek ve benzeri

şeylerden uzak durmak değildir. Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak gelen rivayette o şöyle buyurmuştur:

«الصَّيَامُ جُنَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُتْ وَلَا يَصْحَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ».

«Oruç bir kalkandır. Sizden biri oruçlu iken çirkin söz söylemesin ve sesini yükseltmesin. Eğer biri ona hakaret ederse veya onunla kavga ederse, ben oruçluyum desin.»

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak rivayet edilen bir hadiste şöyle buyurmuştur:

«مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ».

«Kim yalan söylemeyi, yalanla iş görmeyi ve cehaleti terk etmezse, Allah'ın onun yemesini ve içmesini bırakmasına (oruç tutmasına) ihtiyacı yoktur.»

Bu ve benzeri naslardan anlaşıldığı üzere oruçlu kimse, Allah'ın kendisine yasakladığı her şeyden sakınmalı ve Allah'ın kendisine farz kıldığı her şeyi yerine getirmelidir. Bunu yaparken bağışlanmayı, Cehennem ateşinden kurtulmayı, orucunun ve namazının kabul olmasını umar.

Bazı Kimselerin Gözünden Kaçan Önemli Hükümler Vardır:

Bunlardan biri şudur: Müslümanın orucu, gösteriş (riya) veya insanların takdiri için ya da çevresine, ailesine veya memleketindekilere uymak amacıyla değil; iman ederek ve sevabını yalnız Allah'tan bekleyerek tutması gerekir. Oruç tutmaya sevk eden sebep, Allah'ın bunu farz kıldığını bilmesi ve bu ibadet karşılığında ecirini Rabbinden umması olmalıdır. İşte Müslümanın Ramazan ayının gece namazlarını iman ederek ve sevabını Allah'tan bekleyerek kılması gerekir, başka bir amaç için değil. Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

«Kim; iman ederek ve mükâfatını da (Allah'tan) bekleyerek Ramazan ayında oruç tutarsa, o kimsenin geçmiş günahları bağışlanır. Kim iman ederek ve mükâfatını da (Allah'tan) bekleyerek Kadir Gecesi namaz kılsa, o kimsenin geçmiş günahları bağışlanır.»

Bazı kimselerin gözünden kaçan önemli hükümlerden biri de: Oruçlu kimsenin başına gelecek yaralanma, burun kanaması, kusma ya da

suyun veya benzinin istemeden boğaza kaçması gibi durumlardır. Bütün bunlar orucu bozmaz, ancak bir kimse bilerek kusarsa orucu bozulur. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ».

«Kim elinde olmayarak kusarsa, o orucu kaza etmesi gerekmez. Bile bile kusan kimse ise orucunu kaza etsin.»

Bunlardan bir de: oruçlu kimsenin cünüplük guslünü fecir (imsak) vaktine kadar geciktirmesi veya bazı kadınların hayız ya da nifas hâlinde temizlendikten sonra guslü fecirden sonraya bırakmalarıdır. Eğer kadın fecirden önce temizlendiğini görürse, oruç tutması gerekir ve guslü fecirden sonraya bırakmasında bir sakınca yoktur. Ancak guslü güneşin doğuşuna kadar geciktirmesi caiz değildir. Aksine, sabah namazını güneş doğmadan önce kılmak üzere gusül alması gerekir.

Aynı şekilde cünüp olan bir kimsenin gusül abdestini Güneş'in doğuşundan sonraya bırakması caiz değildir. Bilakis Güneş doğmadan önce gusül abdesti alıp sabah namazını kılmalıdır. Sabah namazına cemaatle birlikte katılmak için, erkeklerin acele etmeleri (guslü geciktirmemeleri)

gerekir.

Orucu bozmayan durumlardan biri de; kan tahlili yaptırmak ve beslenme amaçlı olmayan iğnelerin yapılmasıdır. Mümkünse bunları geceye ertelemek daha uygun ve ihtiyatlı olandır. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«دَعْ مَا يَرِيئُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيئُكَ».

«Sana şüphe veren şeyi bırak, şüphe vermeyene bak!»

Aleyhissalatu vesselam şöyle buyurmuştur:

«مَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ».

«Her kim şüpheli şeylerden sakınırsa, dini ve ırzını korumuş olur.»

Bazı kimselerin gözünden kaçan önemli hükümlerden biri de: ister farz olsun, ister nafile, ta'dîl-i erkâna uygun namaz kılmamaktadır. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den gelen sahih hadisler, ta'dîl-i erkânın namazın rükünlerinden biri olduğunu, buna uygun kılınmayan namazının geçerli olmayacağını göstermektedir. Namazda sakın ve huşûlu olmak, vücut azaları yerine gelene kadar acele etmemektir. Ramazan ayında pek çok kişi teravih namazını, ne olduğunu anlamadan, ta'dîl-i erkâna uymadan,

adeta tavuğun yem yemesi gibi kılmaktadır. Bu şekilde kılınan namaz geçersizdir, bunu yapan günahkâr olur ve sevap almaz.

Bazı kimselerin gözünden kaçan önemli hükümlerden biri de: teravih namazının rekât sayısı ile ilgili yanlış zannedilen şeylerdir. Kimileri, teravih namazının yirmi rekâtтан az kılınamayacağını zannederken, kimileri de on bir veya on üç rekâtтан fazla kılınamayacağını düşünürler. Ancak bu zanların hepsi yersizdir; delillere aykırı olan yanlış görüşlerdir.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den gelen sahih hadisler, gece namazının esnek olduğunu, ihlal edilemeyecek belirli bir sınırının bulunmadığını göstermektedir. Bilakis, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in geceleri on bir rekât, bazen on üç rekât, bazen de Ramazan ayında ve başka zamanlarda bundan daha az namaz kıldığı sabit olmuştur. Kendisine gece namazı sorulduğunda şöyle buyurmuştur:

«مَنْ نَسِيَ، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمْ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً تَوَتَّرَ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى».

«Gece namazları ikişer ikişer kılınır. Sabah namazı vaktinin girmesinden endişe ettiğin zaman bir rekât daha kılarak vitri tamamlasın.»

Sahihliği hususunda ittifak edilmiştir.

Ramazan ayında ve başka herhangi bir zamanda rekât sayısı konusunda kesin bir sayı belirtmemiştir. İşte bu yüzden Ömer -radiyallahu anh- zamanında sahabeler bazen yirmi üç rekât, bazen de on bir rekât namaz kılıyorlardı. Bütün bunlar Ömer -radiyallahu anh- ve onun halifeliği dönemindeki sahabeden sabit olarak gelmiştir.

Bazı selef âlimleri Ramazan ayında otuz altı (36) rekât namaz kılar, ardından üç rekât da vitir kılıyorlardı. Bazıları ise kırk bir (41) rekât namaz kılardı. Bunu Şeyhülislam İbn Teymiyye -rahmetullahi aleyh- ve diğer âlimler zikretmişlerdir. Konunun çok geniş kapsamlı olduğunu yani bir sınırlamanın olmadığını da söylemiştir. Ayrıca kıraati, rükû ve secdeyi uzun tutan kimsenin rekât sayısını azaltmasının; kıraati, rükû ve secdeyi hafif tutan kimsenin ise rekât sayısını artırmasının daha faziletli olacağını da belirtmiştir. İbn Teymiye -rahimehullah-'ın sözlerinin anlamı budur.

Kim, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetini tefekkür ederse, Ramazan'da olsun başka zamanlarda olsun, en faziletli olanın on bir veya on üç rekât namaz kılmak olduğunu anlar. Çünkü bu, Peygamberimizin çoğunlukla yaptığına uygundur. Ayrıca bu durum, namaz kılanlar için daha kolay ve huşu ile sükûnete daha yakındır. Daha önce belirtildiği gibi fazla kılan kimse için de ne bir

sakınca ne de bir kerahet söz konusudur.

Ramazan'da imamla birlikte teravih kılan kimse için en faziletli olan, imam namazı bitirinceye kadar onunla birlikte namaz kılmaktır. Peygamber - sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا قَامَ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كُتِبَ لَهُ فَيَاْمُ لَيْلَةٍ».

«Bir kimse imamla beraber namaz bitene kadar (teravih) namazını kılar, o kimseye bütün gece namaz kılmış gibi sevap yazılır.»

Bu mübarek ayda, tüm Müslümanlar için nafîle namaz kılmak, Kur'ân'ı tefekkür ederek ve anlayarak okumak, bol bol tesbih (Sübhânallah), tehlil (Lâ ilâhe illallah), tahmid (Elhamdülillah), tekbir (Allahu ekber), istiğfar (estağfirullah) etmek, meşru dualar yapmak, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, Allah'a davet etmek, fakir ve yoksullara yardımda bulunmak, anne-babaya iyilikte bulunmak, akraba ile ilişkileri sürdürmek, komşuya ikramda bulunmak, hastaları ziyaret etmek ve diğer hayır çeşitlerinde gayret göstermek meşru kılınmıştır. Çünkü Peygamber Efendimiz - sallallahu aleyhi ve sellem- önceki hadiste şöyle buyurmuştur:

«يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ فَيُبَاهِي بِكُمْ مَلَائِكَتَهُ؛ فَأَرَوْا اللَّهَ مِنْ

أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا؛ فَإِنَّ الشَّيْءَ مِنْ حُرْمٍ فِيهِ رَحْمَةٌ لِلَّهِ».

«Allah, sizin bu yarıştaki rekabetinize bakar ve meleklerine karşı sizinle övünür. Öyleyse Allah'a en güzelinizi gösterin; zira asıl bedbaht olan, bu yarışta Allah'ın rahmetinden mahrum kalan kimsedir.»

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

«مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِمَحْضَةٍ مِنْ خِصَالِ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ».

«Kim bu ayda bir salih amel işlerse, sanki başka bir ayda farz işlemiş gibi sevap kazanır. Kim bu ayda bir farzı yerine getirirse, sanki başka bir ayda yetmiş farzı yerine getirmiş gibi sevap kazanır.»

Peygamber -aleyhissalâtu vesselâm- sahih hadiste şöyle buyurmuştur:

«عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً، أَوْ قَالَ: حَجَّةٌ مَعِيَ».

«Ramazan ayında yapılan umre, hacca yahut benimle yapılmış bir hacca denktir.»

Bu mübarek ayda çeşitli hayırlarda yarışmanın ve rekabet etmenin meşru olduğuna dair pek çok hadis ve rivayetler bulunmaktadır.

Allah'tan bizleri ve tüm Müslümanları kendisinin razı olacağı her işe muvaffak kılmasını, oruçlarımızı ve namazlarımızı kabul etmesini, hâllerimizi ıslah etmesi ve bizleri sapıklığa sürükleyen fitnelerden

korumasını niyaz ederiz. Yine Allah -Subhânehû ve Teâlâ-'dan Müslümanların yöneticilerini ıslah etmesini, sözlerini hak üzere birleştirmesini niyaz ederiz. Şüphesiz ki bunların sahibi ve buna güç yetiren yalnızca O'dur.

Es-selamu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh.

Fihrist

Zekât ve Oruç Hakkında Veciz İki Risale.....	2
Birinci Risale.....	2
Zekât Hakkında Önemli Bir Araştırma	2
İkinci Risale.....	15
Ramazan Ayında Oruç Tutmanın ve Gece Namazı Kılmanın Fazileti İle Bazı Kimselerin Gözünden Kaçan Önemli Hükümlerin Açıklanması	15

رسالة الحرمين

Haremeyn'in mesajı

Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi'yi ziyaret edenler için farklı dillerde rehber niteliğinde içerikler.

